

SK

SK

SK

EURÓPSKA KOMISIA

Brusel, 20.7.2010
KOM(2010) 386 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**Politika EÚ v oblasti boja proti terorizmu:
hlavné úspechy a budúce výzvy**

SEK(2010) 911

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Politika EÚ v oblasti boja proti terorizmu: hlavné úspechy a budúce výzvy

1. Úvod

Hoci od útokov v Madride a Londýne neprišlo v Európskej únii k žiadnym rozsiahlym teroristickým útokom, hrozba terorizmu je aj naďalej veľká a neustále sa vyvíja¹. Hrozba nie je len zo strany islamistických, ale aj zo strany separatistických a anarchistických teroristov. Útoky v Bombaji v roku 2008 a pokus o útok na lietadlo letiace z Amsterdamu do Detroitu na Štedrý deň v roku 2009 dokazujú, že spôsoby teroristických útokov sa zmenili. Hrozbu predstavujú nielen organizované teroristické skupiny, ale aj tzv. „osamelí vlci“, ktorí sa mohli radikalizovať na základe extrémistickej propagandy a školiace materiály a návody na zostrojenie bomby našli na internete. Z týchto trendov vyplýva, že snaha medzinárodného spoločenstva bojovať proti tejto hrozbe sa musí takisto rozvíjať.

Je na čase zhodnotiť hlavné legislatívne a politické úspechy EÚ v oblasti boja proti terorizmu a stanoviť niektoré budúce výzvy v tomto smere. V tomto oznámení sa predkladajú kľúčové prvky politického hodnotenia súčasnej stratégie EÚ v oblasti boja proti terorizmu v zmysle požiadavky Európskeho parlamentu, a oznámenie zároveň predstavuje dôležitý krok v rámci rozsiahlejšej stratégie vnútornej bezpečnosti. Nie je tým dotknutá skutočnosť, že hlavnými aktérmi v tejto citlivej oblasti politiky sú samotné členské štáty.

Po nadobudnutí platnosti Lisabonskej zmluvy ako aj prijatí nového viacročného pracovného programu a akčného plánu v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti („Štokholmský program“) je dôležité zhodnotiť minulé úspechy a upriamiť pozornosť na výzvy v budúcnosti. Toto oznámenie vychádza z opatrení a iniciatív v oblasti boja proti terorizmu stanovených v Štokholmskom programe² a v jeho vykonávacom akčnom pláne³, ktoré určujú hlavné smerovanie budúcich opatrení EÚ, a dopĺňa ich.

Stratégia EÚ v oblasti boja proti terorizmu z roku 2005⁴, ktorá zostáva hlavným referenčným rámcom činnosti EÚ v tejto oblasti, pozostáva zo štyroch pilierov, ktorými sú prevencia, ochrana, prenasledovanie a reakcia. Toto oznámenie vychádza z tejto štruktúry. V súvislosti s každým pilierom boli zdôraznené určité hlavné úspechy a stanovené budúce výzvy. Oznámenie dopĺňa pracovný dokument útvarov Komisie, ktorý obsahuje tabuľku s komplexnejším prehľadom hlavných opatrení EÚ v rámci štyroch uvedených pilierov⁵.

Hodnotenie osobitných nástrojov na zber a správu údajov (vrátane nástrojov na zaobchádzanie s osobnými záznamami o cestujúcich a uchovávanie telekomunikačných údajov) bude predmetom osobitného oznámenia. Toto oznámenie sa zaoberá predovšetkým

¹ Posledné číselné údaje nájdete v správe Europolu o stave a vývoji terorizmu v EÚ za rok 2010, ktorá je k dispozícii na webovej stránke <http://www.europol.europa.eu/publications>.

² Ú. v. EÚ C 115, 4.5.2010, s. 1.

³ KOM (2010) 171 v konečnom znení z 20. apríla 2010.

⁴ Dokument č. 14469/4/05 z 30. novembra 2005.

⁵ SEC (2010)

teroristickými hrozbami pre vnútornú bezpečnosť Európskej únie. Spolupráca s vonkajšími partnermi sa v oznámení rozoberá iba v prípade, ak priamo ovplyvňuje vnútornú bezpečnosť EÚ.

2. HLAVNÉ ÚSPECHY EÚ A BUDÚCE VÝZVY

V rámci stratégie EÚ v oblasti boja proti terorizmu a akčného plánu, ktorým sa vykonáva, sa uplatňuje široký prístup pri vymedzovaní opatrení a nástrojov, ktoré môžu prispieť k boju proti terorizmu⁶. V rámci tohto oznámenia nebolo možné venovať sa všetkým činnostiam, ktoré boli uskutočnené počas uplynulých piatich rokov v tejto širokej oblasti. Toto oznámenie je preto zamerané na hlavné strategické smery v rámci každého zo štyroch pilierov stratégie v oblasti boja proti terorizmu, ktorými sú prevencia, ochrana, prenasledovanie a reakcia.

2.1. Prevencia

Hlavnou výzvou v rámci tohto piliera je predchádzať radikalizácii a náboru vedúcemu k ochote spáchať teroristický čin. Prevencia sa však týka aj spôsobov, akými teroristi využívajú internet – na komunikovanie, získavanie financií, výcvik, nábor a na účely propagandy. Podľa Štokholmského programu⁷ by mal byť tento pilier stratégie v najbližších piatich rokoch posilnený okrem iného prostredníctvom intenzívnejšieho a cieleného výskumu v oblasti bezpečnosti, ktorý sa bude zaoberať operatívnymi a technickými potrebami ako aj politickými a spoločenskými aspektmi.

2.1.1. Hlavné úspechy

Hlavným právnym nástrojom EÚ v oblasti teroristických trestných činov je rámcové rozhodnutie o boji proti terorizmu (2002/475/SVV)⁸, v ktorom sa stanovuje, ktoré činy by členské štáty mali považovať za teroristické činy. Na základe iniciatívy Komisie bol tento právny nástroj zmenený a doplnený tak, aby sa zameriaval osobitne na aspekty prevencie⁹. Zmenené a doplnené rámcové rozhodnutie teraz poskytuje právny rámec pre aproximáciu vnútroštátnych právnych ustanovení v oblasti:

- verejného podnecovania na spáchanie teroristického činu,
- náboru na teroristické účely a
- výcviku na teroristické účely.

To znamená, že po transponovaní rámcového rozhodnutia vo všetkých členských štátoch bude možné súdne stíhať a potrestať ľudí, ktorí sa snažia zapojiť iných ľudí do teroristických aktivít tým, že ich nabádajú na spáchanie teroristických činov, pokúšajú sa ich zapojiť do svojich teroristických sietí, alebo im poskytujú informácie potrebné na spáchanie útokov, ako napríklad návody na výrobu bomby. Na základe prijatia tejto zmeny a doplnenia sa tieto

⁶ Posledný úplný prehľad všetkých opatrení, ktoré majú byť zrealizované, bol vytvorený v roku 2007 (dokument č. 7233/1/07) a pozostával zo 140 rôznych navrhovaných bodov. Najnovší prehľad zostávajúcich bodov (dokument č. 15358/09 vytvorený v novembri 2009) obsahuje ešte 50 týchto bodov.

⁷ Ú. v. EÚ C 115, 4.5.2010, s. 24.

⁸ Ú. v. ES L 164, 22.6.2002, s. 3.

⁹ Rámcové rozhodnutie 2008/919/SVV prijaté dňa 28. novembra 2008. Ú. v. EÚ C 330, 9.12.2008, s. 21.

formy trestného správania stanú trestne postihovanými v rámci celej EÚ, a to aj v prípade, ak sú páchané prostredníctvom internetu. Ide o dôležitý krok, ktorý zosúladzuje legislatívu EÚ s Dohovorom Rady Európy o predchádzaní terorizmu z mája 2005, na základe ktorého boli vytvorené nové ustanovenia.

Komisia sa zároveň snaží podporovať partnerstvá verejného a súkromného sektora zamerané na boj proti využívaniu internetu na teroristické účely¹⁰. Iniciovala dialóg medzi orgánmi presadzovania práva a poskytovateľmi internetových služieb s cieľom obmedziť internetové šírenie protiprávných informácií, ktorých obsah sa týka terorizmu. V súčasnosti pokračuje snaha vytvoriť európsky vzor dohody o spolupráci medzi verejným a súkromným sektorom v tejto oblasti.

Radikalizácia sa však nešíri len prostredníctvom internetu, ale aj priamym náborom. Zo správy Europolu o situácii a trendoch v súvislosti s terorizmom za rok 2010 vyplýva, že mnohé teroristické a extrémistické organizácie sú podporované aktívnymi organizovanými skupinami mladých ľudí, ktoré v niektorých členských štátoch predstavujú obzvlášť veľký problém ako potenciálni šíritelia radikalizácie a náboru teroristov. Toto potvrdzuje, že extrémistické ideológie stále priťahujú pozornosť náchylných osôb. V správe Europolu sa taktiež potvrdzuje, že nie bezvýznamný počet radikalizovaných osôb cestuje z EÚ do konfliktných oblastí, alebo sa zúčastní teroristického výcviku a potom sa vracia do Európy. Uvedené skutočnosti sú jasným znakom toho, že riziká spojené s radikalizáciou mladých ľudí, ktorá vedie k páchaniu teroristických činov, sú stále veľké.

V uplynulých rokoch zaviedla Európska únia množstvo dôležitých politických opatrení týkajúcich sa radikalizácie a náboru teroristov. Snaha realizovať a podporovať tieto opatrenia pokračuje. Míľnikom bolo prijatie osobitnej stratégie EÚ na boj proti radikalizácii a náboru teroristov¹¹. Táto stratégia má tri hlavné ciele: narušiť činnosti siete a jednotlivcov, ktorí nabádajú ľudí na terorizmus, zabezpečiť, aby hlas väčšiny prevažoval nad hlasmi extrémistov a podporovať demokraciu, bezpečnosť, spravodlivosť a príležitosť pre všetkých. V akčnom pláne a pláne na jeho vykonávanie, ktoré boli schválené v júni 2009, sú stanovené podrobné kroky na dosiahnutie týchto cieľov. Okrem toho bola prijatá stratégia mediálnej komunikácie.

Na základe iniciatívy koordinátora EÚ pre boj proti terorizmu¹² niektoré členské štáty iniciovali niekoľko významných projektov na realizovanie tejto stratégie a akčného plánu, pričom tieto štáty sa rozhodli prevziať vedúcu úlohu pri rozvoji konkrétnych pracovných procesov. Ide o projekty v oblasti mediálnej a strategickej komunikácie (Spojené kráľovstvo),

¹⁰ S cieľom podporovať činnosť orgánov presadzovania práva v tejto oblasti požiadala Komisia o vypracovanie dvoch štúdií, ktoré prispievajú k rozvoju politiky a budú predstavovať základ pre rozhodnutia o prijatí praktických opatrení na boj proti využívaniu internetu na teroristické účely:

- nelegislatívne opatrenia zamerané na predchádzanie šíreniu informácií s násilným radikálnym obsahom na internete, vrátane spolupráce mimovládnych organizácií s orgánmi presadzovania práva,
- postupy a prispôsobené technické nástroje na účinné odhalenie informácií s násilným radikálnym obsahom na internete.

Výsledky týchto štúdií sa očakávajú v roku 2011.

¹¹ Stratégia EÚ na boj proti radikalizácii a náboru teroristov bola prepracovaná v novembri 2008 (CS / 2008 / 15175).

¹² Vytvorenie funkcie koordinátora pre boj proti terorizmu schválila Európska rada na svojom stretnutí 25. marca 2004 vo vyhlásení o terorizme, ktoré bolo prijaté ako reakcia na bombové útoky v Madride. Koordinátor pracuje v rámci sekretariátu Rady, koordinuje prácu Rady v oblasti boja proti terorizmu a vedie prehľad všetkých nástrojov, ktoré má Únia k dispozícii, aby mohol Rade pravidelne predkladať správy a zabezpečiť účinné opatrenia v nadväznosti na rozhodnutia Rady, s náležitým ohľadom na záväzky Komisie.

školenia imámov (Španielsko), miestnej polície (Belgicko), práce s miestnymi orgánmi (Holandsko), deradikalizácie (Dánsko) a terorizmu a internetu (Nemecko). Značné množstvo týchto projektov čerpá finančnú podporu zo strany Komisie.

Komisia prispela k rozvoju politiky v tejto oblasti prostredníctvom oznámenia z roku 2005, ktoré sa zaoberá otázkou násilnej radikalizácie¹³. Okrem toho Komisia podporila vytvorenie veľkého množstva štúdií a prehľadu dostupných výsledkov akademického výskumu.

S cieľom podporiť dialóg medzi akademickou obcou a tvorcami politiky v tejto oblasti vytvorila Komisia v roku 2008 Európsku sieť odborníkov na radikalizáciu (ďalej len „ENER“). Prvé stretnutie ENER sa uskutočnilo v Bruseli 27. februára 2009. V rámci seminárov v roku 2009 a 2010 sa stretli sociálni vedci, vedci z iných odborov a pracovníci v prvej línii, aby si vymenili skúsenosti a ďalej rozvíjali osvedčené postupy. Témy diskusií zahŕňali oblasti dynamického rozvoja, ako napríklad náborové strediská, angažovanie občianskej spoločnosti v boji proti násilnému extrémizmu a posilnenie právomocí miestnych komunít pri zabraňovaní radikalizácii. Cieľom seminárov je aj podpora realizácie projektov iniciovaných koordinátorom pre boj proti terorizmu.

Zároveň je potrebné zdôrazniť, že iniciatívy EÚ v oblasti boja proti rasizmu, xenofóbii a diskriminácii môžu taktiež prispieť k predchádzaniu radikalizácii a náboru na teroristické účely.

2.1.2. *Budúce výzvy*

Bude potrebné presnejšie určiť najvhodnejšie spôsoby boja proti radikalizácii a náboru na teroristické účely. Je potrebné posúdiť účinnosť vnútroštátnych politík, ktoré boli prijaté, pričom je nevyhnutné, aby toto posúdenie vychádzalo zo spoľahlivých ukazovateľov poskytujúcich údaje.

→ V roku 2011 plánuje Komisia vypracovať oznámenie, ktorého predmetom budú skúsenosti členských štátov s bojom proti radikalizácii a náboru spojenému s terorizmom. Toto oznámenie poskytne základ pre preskúmanie a aktualizovanie stratégie a akčného plánu EÚ.

Ďalšou výzvou bude nájsť a presadiť najúčinnnejšie riešenie problému využívania internetu na teroristické účely.

Okrem toho je potrebné podporovať snahy orgánov presadzovania práva členských štátov riešiť problém ilegálneho obsahu v súvislosti s terorizmom – vrátane podpory partnerstiev verejného a súkromného sektoru.

2.2. **Ochrana**

Ochrana ľudí a infraštruktúry je druhým cieľom stratégie v oblasti boja proti terorizmu. Táto časť stratégie predstavuje najširšiu oblasť a zahŕňa široký rozsah činností vrátane posudzovania hrozieb na úrovni EÚ, bezpečnosti dodávateľského reťazca, ochrany kritickej infraštruktúry, bezpečnosti dopravy a hraničných kontrol ako aj výskumu v oblasti bezpečnosti.

¹³ KOM (2005) 313 z 21. septembra 2005.

2.2.1. Hlavné úspechy

V uplynulých piatich rokoch bol dosiahnutý značný pokrok v oblasti zvýšenia cezhraničnej bezpečnosti. Pri vytváraní moderného integrovaného systému riadenia hraníc sa využívajú nové technológie. V roku 2006 boli zavedené biometrické pasy. Pracuje sa na vývoji druhej generácie schengenského informačného systému a vízového informačného systému, pričom ich právny rámec bol už ustanovený.

Rozhodnutie Komisie z roku 2005 o útokoch na informačné systémy¹⁴ sa zaoberá oblasťou počítačovej bezpečnosti a v oznámení z roku 2009¹⁵ bol stanovený akčný plán riešenia hrozieb pre kritickú informačnú infraštruktúru.

V uplynulých rokoch bol vytvorený a rozvinutý rozsiahly legislatívny rámec týkajúci sa bezpečnosti dopravy, predovšetkým v oblasti civilného letectva a námornej dopravy. Tento spoločný rámec preukázateľne prispel k zvýšeniu úrovne bezpečnosti civilného letectva v EÚ aj mimo nej. Po pokuse o použitie tekutých výbušnín na palube lietadiel z EÚ do USA v roku 2006 boli vytvorené právne predpisy na riešenie tejto hrozby. Komisia práve vydala osobitné oznámenie o používaní bezpečnostných skenerov na letiskách EÚ¹⁶. EÚ zároveň spolupracuje s medzinárodnými partnermi na zavedení nových technológií na riešenie týchto rozvíjajúcich sa hrozieb. V oblasti bezpečnosti námornej dopravy zahrnuje EÚ do právnych predpisov EÚ Medzinárodný kódex bezpečnosti lodí a prístavných zariadení. Komisia zohráva aktívnu úlohu aj v rámci Medzinárodnej námornej organizácie. V oblasti letectva aj námornej dopravy Komisia úzko spolupracuje s vládami členských štátov na prevádzkovaní systému kontrol letísk a prístavov.

Komisia zároveň vytvorila akčný plán EÚ na zvýšenie bezpečnosti výbušnín, ktorý Rada schválila v apríli 2008¹⁷. V spolupráci s Europolom a orgánmi členských štátov sa práve realizuje 50 konkrétnych činností zameraných na minimalizovanie rizík teroristických útokov výbušnínami.

Práca v oblasti výbušnín zahŕňa opatrenia proti jednoduchej dostupnosti určitých chemikálií, pomocou ktorých teroristi po domácky vyrábajú výbušniny. Na základe rozsiahlych konzultácií s orgánmi členských štátov a zástupcami chemického priemyslu pripravuje Komisia návrhy právnych predpisov a nelegislatívnych opatrení na zlepšenie kontroly prístupu k týmto východiskovým látkam na úrovni EÚ. Schválenie týchto návrhov sa čakáva na jeseň roku 2010.

S cieľom podporovať rozvoj politík v oblasti bezpečnosti a boja proti terorizmu bol ako súčasť siedmeho rámcového programu pre výskum a technologický rozvoj vytvorený komplexný program pre výskum v oblasti bezpečnosti, na ktorý je na obdobie rokov 2007 – 2013 vyčlenených 1,4 miliárd EUR. Európske fórum pre výskum a inovácie v oblasti bezpečnosti (ďalej len „ESRIF“), ktoré minulý rok vydalo svoju záverečnú správu¹⁸, poskytuje najnovšie poznatky v tejto oblasti.

¹⁴ Ú. v. EÚ L 69, 16.3.2005.

¹⁵ KOM(2009) 149 v konečnom znení z 30. marca 2009.

¹⁶ KOM(2010) 311 v konečnom znení z 15. júna 2010.

¹⁷ Dokument č. 8109/08.

¹⁸ K dispozícii na internetovej stránke: <http://www.esrif.eu>.

Komisia prijala v roku 2006 komplexný európsky program na ochranu kritickej infraštruktúry (ďalej len „EPCIP“). Súčasťou tohto programu bolo prijatie smernice o európskych kritických infraštruktúrach (ďalej len „ECI“) koncom roku 2008. Táto smernica je zameraná na postup určovania a označovania ECI a obsahuje definíciu európskej kritickej infraštruktúry. Táto smernica predstavuje iba prvý krok v snahe EÚ riešiť hrozby pre európsku kritickú infraštruktúru. Smernica sa zatiaľ vzťahuje len na sektor energetiky a dopravy. Práca v oblasti kritickej infraštruktúry zahŕňa snahy o vytvorenie výstražnej a informačnej siete pre kritickú infraštruktúru (ďalej len „CIWIN“) a referenčnej siete EÚ pre laboratóriá testujúce bezpečnostné vybavenie, ktoré by mali slúžiť na podporu štandardizácie a certifikácie bezpečnostných riešení.

Pokiaľ ide o oblasť bezpečnosti dodávateľského reťazca, EÚ sa zaviazala zaviesť systém noriem „SAFE“ na zabezpečenie a uľahčenie globálneho obchodu, ktorý Svetová colná organizácia prijala v júni 2005. Komisia vykonala bezpečnostné zmeny a doplnenia existujúceho Colného kódexu Spoločenstva a jeho vykonávacích ustanovení (nariadenie č. 648/2005¹⁹ a nariadenie č. 1875/2006²⁰) s cieľom posilniť bezpečnosť dodávateľských reťazcov z alebo do EÚ. Opatrenia zahŕňali zavedenie požiadaviek týkajúcich sa predbežných informácií o náklade a vytvorenie rámca Spoločenstva na riadenie rizík. Okrem toho bol začatý program schválených hospodárskych subjektov, v rámci ktorého hospodárske subjekty dobrovoľne zvyšujú bezpečnosť svojich dodávateľských reťazcov a ako protihodnotu môžu využívať opatrenia na uľahčenie obchodu.

2.2.2. Budúce výzvy

Mnohé oblasti v rámci tohto piliera si vyžadujú ďalšiu prácu. Smernica o kritickej infraštruktúre bude po troch rokoch revidovaná, aby bolo možné posúdiť jej vplyv a potrebu zahrnúť ďalšie odvetvia, napr. odvetvie informačných a komunikačných technológií. Akčný plán o bezpečnosti výbušnín by mal byť takisto revidovaný a mala by byť posúdená jeho účinnosť.

→ Práca bude pokračovať s cieľom zvýšiť bezpečnosť dopravy predovšetkým prostredníctvom šírenia nových technológií, ktoré zabránia teroristom prejsť cez bezpečnostné kontroly bez odhalenia (napr. používaním tekutých výbušnín alebo nekovových materiálov). Je nevyhnutné zaručiť bezpečnosť cestujúcich a zároveň dodržiavať základné práva. V oblasti bezpečnosti dopravy je účasť zainteresovaných strán mimoriadne dôležitá.

Úsilie v oblasti štandardizácie a certifikácie bezpečnostných riešení (napr. technológie na odhaľovanie výbušnín) by malo pokračovať ako súčasť snahy o vytvorenie európskej politiky v oblasti priemyselnej bezpečnosti. Je potrebné zaviesť celoeurópsky postup testovania a skúšania bezpečnostných riešení ako aj systém vzájomného uznávania výsledkov certifikácie.

→ Jednou z hlavných výziev je posilniť a udržiavať väzby medzi užívateľmi vo verejnom sektore vrátane orgánov presadzovania práva, výskumnými pracovníkmi, poskytovateľmi technológií a priemyslom s cieľom vytvoriť účinnú politiku v oblasti bezpečnostného výskumu a tým prispieť k vysokej úrovni bezpečnosti.

¹⁹ Ú. v. EÚ L 117, 4.5.2005, s. 13.

²⁰ Ú. v. EÚ L 360, 19.12.2006, s. 64.

2.3. PRENASLEDOVANIE

Tento pilier stratégie EÚ v oblasti boja proti terorizmu zahŕňa oblasti ako zber a analýza informácií, aktivity brániace pohybu teroristov a vykonávaniu ich činností, policajnú a súdnu spoluprácu a boj proti financovaniu teroristov.

2.3.1. Hlavné úspechy

V uplynulých rokoch bolo schválených množstvo nástrojov na uľahčenie zberu a výmeny informácií medzi orgánmi presadzovania práva a justičnými orgánmi členských štátov. K týmto nástrojom patrí smernica o uchovávaní údajov, začlenenie prümského rámca do právnych predpisov EÚ a rámcové rozhodnutie o zjednodušení výmeny informácií a spravodajstva medzi orgánmi presadzovania práva členských štátov Európskej únie. Európsky zatykač uľahčil prepravu osôb podozrivých zo spáchania závažného trestného činu vrátane teroristických činov medzi členskými štátmi²¹. Zároveň bola prijatá prvá fáza európskeho príkazu na získanie dôkazov, ktorá uľahčuje získavanie dôkazov v inom členskom štáte²².

Fungovanie Europolu sa zlepšilo vďaka novému právnemu rámcu a jeho spolupráca s Eurojustom bola posilnená. Europol vo veľkej miere prispel k realizovaniu mnohých prvkov stratégie v oblasti boja proti terorizmu aj prostredníctvom výmeny informácií a dokumentov s ich analýzou, ako aj prostredníctvom rozvoja strategickjších nástrojov ako napr. európskej databázy výbušnín a systému včasného varovania v oblasti výbušnín a chemického, biologického, rádiologického a jadrového materiálu.

Boli vytvorené právne predpisy proti financovaniu teroristov, najmä tretia smernica proti praniu špinavých peňazí. Právne predpisy EÚ týkajúce sa postupov zaradenia osôb a subjektov spojených s terorizmom na zoznam s cieľom zmraziť ich majetok boli revidované s cieľom zabezpečiť ich súlad so základnými právami. Toto preskúmanie zahŕňa predovšetkým právo na účinné možnosti nápravy a právo príslušných osôb a subjektov na obhajobu v súlade s judikatúrou Európskeho súdneho dvora. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 1889/2005²³ z 26. októbra 2005 o kontrole peňažných prostriedkov v hotovosti, ktoré vstupujú do Spoločenstva alebo vystupujú zo Spoločenstva, prispieva k predchádzaniu financovaniu terorizmu prostredníctvom monitorovania pohybov peňažných prostriedkov v hotovosti na hraniciach EÚ.

Okrem právnych predpisov Komisia rozvíja aj opatrenia v rámci politik proti financovaniu terorizmu, napríklad dobrovoľné usmernenia na riešenie zraniteľnosti neziskových organizácií voči zneužívaniu na financovanie terorizmu. Začiatkom roka 2011 by malo byť zverejnené oznámenie týkajúce sa tejto oblasti.

²¹ Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. ES L 190, 18.7.2002, s. 1).

²² Rámcové rozhodnutie Rady 2008/978/SVV z 18. decembra 2008 o európskom príkaze na získavanie dôkazov na účely získavania predmetov, dokumentov a údajov na použitie v konaniach v trestných veciach, Ú. v. EÚ L 350, 30.12.2008, s. 72.

²³ Ú. v. EÚ L 309, 25.11.2005, s. 9.

2.3.2. *Budúce výzvy*

Vzťahy medzi všetkými novými právnymi nástrojmi na výmenu informácií, ich interakciu a osvedčené postupy na ich využívanie sú v súčasnosti predmetom preskúmania a budú predmetom osobitného oznámenia. Úlohou bude zabezpečiť, aby sa tieto nástroje venovali skutočným potrebám tak, aby si členské štáty mohli vymieňať informácie potrebné na predchádzanie a boj proti teroristickým činom a pritom bolo zabezpečené úplné dodržiavanie práva na súkromie a pravidiel na ochranu údajov.

→ Toto zahŕňa aj stanovenie správneho spôsobu, ako vytvoriť európsku politiku na využívanie osobného záznamu o cestujúcom na boj proti terorizmu a organizovanému zločinu.

Pokiaľ ide o financovanie terorizmu, Zmluvou o fungovaní Európskej únie bolo zavedené nové ustanovenie (čl. 75 ZFEÚ), ktoré môže slúžiť ako právny základ na vytvorenie rámca pre osobitné administratívne opatrenia, ako zmrazenie finančných prostriedkov alebo majetku, ktorý patrí fyzickým alebo právnickým osobám, skupinám alebo štátnym subjektom, alebo sa nachádza v ich vlastníctve.

Komisia preskúma aj potrebu prijať právne predpisy EÚ o postupoch vyšetrovania, ktoré sú mimoriadne dôležité pre vyšetrovanie teroristických činov a ich prevencii.

→ Túto otázku je možné riešiť prostredníctvom legislatívneho návrhu komplexného režimu získavania dôkazov v trestných veciach na základe zásady vzájomného uznávania dôkazov, ktoré sa bude vzťahovať na všetky druhy dôkazov. Komisia pripraví tento legislatívny návrh v roku 2011.

Poslednou výzvou v rámci tohto piliera bude zabezpečiť, aby politika EÚ v oblasti boja proti terorizmu bola dostatočne založená na dôkazoch a aby sa opierala o čo najlepšie posudzovanie hrozieb. Čiastočnou odpoveďou na tento problém bude spoločná metodika založená na spoločných parametroch analyzovania hrozieb na európskej úrovni.

2.4. REAKCIA

Tento pilier stratégie EÚ v oblasti boja proti terorizmu spája oblasti ako schopnosť civilného nasadenia s cieľom riešiť dôsledky teroristického útoku, systémy včasného varovania, krízové riadenie vo všeobecnosti a pomoc obetiam terorizmu.

2.4.1. *Hlavné úspechy*

Hlavným prvkom reakcie EÚ vytvoreným v uplynulých rokoch je mechanizmus civilnej ochrany EÚ, ktorý zabezpečuje koordinovanú reakciu na akúkoľvek krízu vrátane teroristických útokov, pričom využíva schopnosti členských štátov. Okrem toho boli zavedené mechanizmy na zabezpečenie koordinovanej reakcie na krízu na úrovni Európskej únie (dojednania o krízovej koordinácii) a osobitne pre Komisiu (systém ARGUS). Na všetkých úrovniach sa uskutočňujú pravidelné cvičenia s cieľom otestovať tieto opatrenia v praxi.

Europol taktiež zohráva dôležitú úlohu, pokiaľ ide o reakcie na teroristické útoky, najmä ak majú tieto útoky cezhraničný účinok. Podporuje koordinované reakcie na tieto útoky prostredníctvom svojich mechanizmov na výmenu informácií.

Schopnosti členských štátov reagovať na teroristické útoky boli preskúmané v rámci druhého vzájomného hodnotenia. Nedávno bola prijatá záverečná správa o tejto iniciatíve, ktorá obsahuje niekoľko konkrétnych odporúčaní adresovaných členským štátom s cieľom zlepšiť ich úsilie. Tieto odporúčania sa týkajú štrukturálnych otázok, komunikácie, zlepšenej spolupráce a kontaktov s verejnosťou²⁴.

Vzhľadom na potenciálne ďalekosiahle dôsledky v prípade, že teroristi získajú chemický, biologický alebo rádiologický/jadrový materiál, pracuje Komisia od roku 2006 na lepšom zabezpečení týchto materiálov. Komisia prijala oznámenie a návrh akčného plánu EÚ v chemickej, biologickej, rádiologickej a jadrovej oblasti v júni 2009, ktorý Rada schválila v novembri 2009. Tento akčný plán tvorí 130 konkrétnych činností v oblasti prevencie, odhalenia a reakcie na útoky a stanovuje jasný pracovný plán pre členské štáty a EÚ na nadchádzajúce roky²⁵. Pokiaľ ide o oblasť pripravenosti a reakcie, plán zahŕňa potrebu zabezpečiť, aby boli riziká týkajúce sa chemických, biologických, rádiologických a jadrových materiálov zahrnuté do núdzového plánovania, organizovať pravidelné cvičenia v oblasti chemických, biologických, rádiologických a jadrových útokov, posilňovať protiopatrenia a zlepšovať informačné toky.

Komisia trvale pomáha obetiam teroristických útokov aj prostredníctvom financovania činností zameraných na zlepšenie ich situácie. V uplynulých piatich rokoch bolo na podporu obetí terorizmu vyčlenených približne 5 miliónov EUR. Komisia financuje aj sieť združení obetí terorizmu. Hlavným cieľom tejto siete je podporiť medzinárodnú spoluprácu medzi združeniami obetí terorizmu a posilniť zastupovanie záujmov obetí na úrovni EÚ.

2.4.2. *Budúce výzvy*

V súčasnosti prebieha posúdenie politiky EÚ v oblasti civilnej ochrany a na základe jeho výsledkov budú prijaté ďalšie opatrenia. Komisia sa zaoberá aj spôsobmi, ako posilniť koordináciu a spoluprácu s cieľom uľahčiť poskytovanie konzulárnej ochrany predovšetkým v krízových situáciách a na jeseň tohto roku predloží oznámenie týkajúce sa tejto oblasti.

→ Bude potrebné ďalej rozšíriť úlohu EÚ v oblasti krízového riadenia a zvládania katastrof, a to predovšetkým rozvíjaním kapacít včasnej civilnej reakcie EÚ prostredníctvom existujúcich nástrojov humanitárnej pomoci a civilnej ochrany.

Vykonávanie akčného plánu EÚ v chemickej, biologickej, rádiologickej a jadrovej oblasti je prioritou. Začiatkom roku 2010 boli zavedené štruktúry na podporu uplatňovania tohto akčného plánu a práca v tejto oblasti stále pokračuje. Komisia bude podporovať jeho uplatňovanie aj prostredníctvom cielených výziev na predkladanie návrhov v rámci programu financovania vytvoreného na podporu boja proti terorizmu a organizovanému zločinu.

V akčnom pláne, ktorým sa vykonáva Štokholmský program, sa uvádza, že Komisia navrhne v roku 2011 legislatívny návrh na zabezpečenie komplexného nástroja na ochranu obetí vrátane obetí terorizmu.

→ Dôležitým novým prvkom je doložka solidarity zavedená Zmluvou o fungovaní Európskej únie (článok 222). Bude potrebné urýchlene vytvoriť vykonávacie opatrenia pre tento povinný mechanizmus.

²⁴ Dokument č. 8568/10.

²⁵ Dokument č. 15505/1/09.

2.5. Horizontálne otázky

Okrem štyroch uvedených pilierov stratégie v oblasti boja proti terorizmu v roku 2005 je pre jej vykonávanie dôležitých niekoľko horizontálnych otázok. Zahŕňajú dodržiavanie základných práv, spoluprácu s vonkajšími partnermi v oblasti boja proti terorizmu a financovanie.

2.5.1. Dodržiavanie základných práv

Dodržiavanie základných práv a právny štát tvoria podstatu prístupu EÚ v boji proti terorizmu. Pri prijímaní opatrení na boj proti tejto hrozbe musia byť vždy v plnej miere dodržiavané základné práva. EÚ musí ísť v tomto ohľade príkladom a Charta základných práv EÚ musí byť kompasom pre všetky politiky EÚ. Nejde iba o právnu požiadavku, ale aj o kľúčovú podmienku podporovania vzájomnej dôvery medzi vnútroštátnymi orgánmi a dôvery verejnosti ako takej. Komisia sa preto snaží zabezpečiť, aby všetky nástroje, ktoré sú nasadzované v boji proti terorizmu, dodržiavali základné práva v plnej miere. Predovšetkým je potrebné zabezpečiť, aby výmena informácií na protiteroristické účely bola v súlade s právami zakotvenými v Charte základných práv, najmä pokiaľ ide o ochranu osobných údajov a právne predpisy EÚ v tejto oblasti. Okrem toho sa Komisia usiluje zabezpečiť, aby jej politiky podporovali začleňovanie a účasť a nestigmatizovali žiadnu skupinu osôb.

V tejto súvislosti je možné odkázať na správu Komisie z roku 2009, ktorá obsahuje zhrnutie odpovedí členských štátov na dotazník o trestnom práve, správnom/procesnom práve a základných právach v oblasti boja proti terorizmu²⁶. Je dôležité sledovať vývoj v členských štátoch, napríklad či boli voči protiteroristickým opatreniam vznesené právne námietky na vnútroštátnych súdoch, a vyvodiť z neho závery pre udržateľnú politiku v tejto oblasti na úrovni EÚ.

→ Prioritou bude zabezpečiť, aby právne predpisy EÚ a činnosti v tejto oblasti boli v plnej miere v súlade s Chartou základných práv vrátane vykonávania právnych predpisov ustanovených členskými štátmi.

2.5.2. Medzinárodná spolupráca a partnerstvá s tretími krajinami

Po udalostiach v septembri 2001 sa mnohé snahy sústredili na vytvorenie nevyhnutných právnych a politických rámcových podmienok zvýšenej spolupráce s vonkajšími partnermi EÚ v oblasti boja proti terorizmu. To zahŕňa činnosti vykonávané prostredníctvom medzinárodných organizácií a subjektov ako sú OSN a G8, ako aj rozvíjanie úzkeho partnerstva s viacerými tretími krajinami, najmä s USA.

OSN vytvorila vlastnú celosvetovú stratégiu boja proti terorizmu, ktorú valné zhromaždenie prijalo v septembri 2006. Iniciatívy v oblasti boja proti terorizmu realizuje aj Rada Európy a OBSE. Skupina G8 bola taktiež aktívna v tejto oblasti, predovšetkým prostredníctvom svojej rímskej/lyonskej skupiny a akčnej skupiny v oblasti boja proti terorizmu.

Existujú aj spojenia medzi politikami vytvorenými kvôli vnútornej bezpečnosti v rámci Európskej únie a ich medzinárodnými rozmermi. Napríklad akčný plán EÚ v chemickej, biologickej, rádiologickej a jadrovej oblasti je prepojený s celosvetovými snahami v boji proti šíreniu zbraní hromadného ničenia. Existujú aj veľmi silné väzby medzi akčným plánom

²⁶ SEK(2009) 225 z 19. februára 2009.

a globálnou iniciatívou v oblasti boja proti jadrovému terorizmu. Fungovanie režimu EÚ na kontrolu vývozu položiek s dvojakým použitím okrem toho významne prispieva k obmedzeniu prístupu štátnych a neštátnych aktérov k materiálom, ktoré by mohli byť použité na výrobu chemických, biologických alebo jadrových zbraní. Komisia zohráva významnú úlohu v tejto oblasti.

Vzťah s USA má zvláštne miesto v rámci úsilia EÚ v oblasti boja proti terorizmu. Niekoľko spoločných deklarácií bolo prijatých v roku 2009 a 2010, najmä spoločné vyhlásenie EÚ a USA o zatvorení väzenského zariadenia v zálive Guantanámo a o budúcej spolupráci v oblasti boja proti terorizmu, vyhlásenie EÚ a USA o posilnení transatlantickej spolupráce v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti, spoločné vyhlásenie Toledo o bezpečnosti letectva a vyhlásenie EÚ a USA z roku 2010 o boji proti terorizmu. Zároveň bolo uzatvorených niekoľko dôležitých dohôd s USA. Patria k nim dve dohody o spolupráci s Europolom, dohoda o spolupráci s Eurojustom a dohoda o osobných záznamoch o cestujúcich. Dohoda o programe na sledovanie financovania terorizmu bola nedávno uzatvorená. Cieľom všetkých týchto dohôd je zabezpečiť, aby informácie nevyhnutné na predchádzanie terorizmu boli dostupné príslušným orgánom presadzovania práva v súlade s právnymi požiadavkami EÚ. Dohody o prevode osobných záznamov o cestujúcich boli uzatvorené aj s Kanadou a Austráliou.

Na úrovni odborníkov boli taktiež prijaté konkrétne opatrenia na zlepšenie praktickej spolupráce s našimi partnermi v otázkach boja proti terorizmu, vrátane seminára odborníkov z EÚ a USA o bezpečnosti výbušnín, ktorý sa konal koncom roku 2008. Odvtedy sa uskutočnili ďalšie semináre odborníkov z EÚ a USA o výbušninách, ochrane kritickej infraštruktúry a predchádzaní násilnému extrémizmu. Spolupráca medzi EÚ a USA v oblasti boja proti terorizmu prebieha v niekoľkých tretích krajinách a na medzinárodných fórach ako je OSN.

→ Hlavnou úlohou bude ďalší rozvoj kanálov a mechanizmov spolupráce s vonkajšími partnermi, predovšetkým s USA, ktorý umožní EÚ zapojiť týchto partnerov účinnejším a štruktúrovanejším spôsobom na strategickej i praktickej úrovni. Takáto posilnená spolupráca by sa nemala zameriavať iba na aspekty vnútornej bezpečnosti, ale aj na tretie krajiny a regióny označené ako spoločné priority v oblasti boja proti teroristickým hrozbám, a to Afganistan, Pakistan, Irak, Jemen, Somálsko alebo oblasť Sahel. Agentúry EÚ, najmä Europol a Eurojust, by mali pokračovať v úzkej spolupráci s vonkajšími partnermi s cieľom posilniť pridanú hodnotu EÚ.

V rámci týchto snáh by sa mal vykonať výskum socioeconomickej situácie týchto krajín, ktorý poukáže na možné korene radikalizácie alebo náboru na teroristických účely ako aj endogénne schopnosti reagovať, pričom základom dialógu s relevantnými partnermi by mali byť základné práva.

2.5.3. *Financovanie*

Financovanie predstavuje čím ďalej tým viac dôležitý nástroj podpory politik EÚ v oblasti boja proti terorizmu ako aj snáh členských štátov. Činnosti v rámci EÚ boli financované prostredníctvom programu bezpečnosť a ochrana slobôd, ktorý zahŕňa osobitný program prevencie, pripravenosti a riadenia následkov terorizmu a iných bezpečnostných rizík

a program predchádzania a boja proti trestným činom²⁷. V období rokov 2007 – 2013 boli na podporu politik v oblasti boja proti terorizmu a organizovanému zločinu k dispozícii finančné prostriedky vo výške 745 miliónov EUR. Prostredníctvom týchto programov boli financované desiatky projektov na podporu uplatňovania stratégie EÚ v oblasti boja proti terorizmu a počet žiadostí neustále narastá.

→ Komisia vytvorí návrhy týkajúce sa financovania po roku 2013 v súvislosti s ďalším viacročným finančným rámcom a zväži možnosť zriadenia fondu vnútornej bezpečnosti.

Pokiaľ ide o vonkajšie činnosti, nástroj stability bol vytvorený v roku 2006 a pre EÚ predstavuje strategický nástroj na riešenie viacerých celosvetových bezpečnostných výziev, vrátane boja proti medzinárodným teroristickým sieťam. V roku 2010 bolo vyčlenených 22 miliónov EUR na spoluprácu v oblasti bezpečnosti v niekoľkých regiónoch, v ktorých sa zvýšila hrozba terorizmu.

3. ĎALŠÍ POSTUP

Hodnotenie hlavných úspechov obsiahnuté v tomto oznámení ukazuje, že v najbližších rokoch je potrebné urobiť veľa práce predovšetkým v oblasti prevencie terorizmu a ochrany obyvateľstva EÚ pred možnými útokmi a ich dôsledkami. Úsilie Európskej únie by sa malo zamerať najmä na túto oblasť a Komisia sa bude stanoveným výzvam podrobnejšie venovať v rámci širšej stratégie vnútornej bezpečnosti – pripravuje sa oznámenie o stratégii vnútornej bezpečnosti.

Stratégia v oblasti boja proti terorizmu z roku 2005 preukázala svoju hodnotu tým, že spojila a podporila uplatňovanie množstva činností a nástrojov, ktoré výrazne prispeli k boju proti terorizmu na úrovni EÚ. Výhodou takejto zastrešujúcej stratégie je, že umožňuje Európskej únii vytvoriť systematickejšiu politiku, ktorá bude v menšej miere vychádzať z náhod. Pokračujúci význam stratégie bol nedávno potvrdený v rámci Štokholmského programu. Ako však vyplýva z akčného plánu, ktorým sa vykonáva Štokholmský program, nový inštitucionálny rámec ponúka Únii jedinečnú možnosť lepšie spojiť rôzne nástroje v oblasti boja proti terorizmu ako aj vnútorný a vonkajší rozmer. Hoci význam stratégie a jej hlavný prístup ako také nie sú predmetom diskusie, nastal ten správny čas urobiť krok vpred a pozrieť sa na uplatňovanie stratégie na vnútroštátnej úrovni a na spôsoby, ako zabezpečiť, aby stratégia bola aj naďalej aktuálna a v súlade s najnovším vývojom v tejto oblasti. V rámci tejto práce je potrebné osobitne prihliadnúť na novú inštitucionálnu štruktúru ustanovenú v Lisabonskej zmluve.

Na podporu tejto práce začne Komisia výskum zameraný na získanie podrobnejšieho hodnotenia súčasných politik a priorít, ktoré by malo byť k dispozícii pre strednodobé hodnotenie Štokholmského programu. Je to dôležité pre podporu všetkých kľúčových aktérov na úrovni EÚ – Radu, Parlament, Komisiu – ktorí zdieľajú spoločnú víziu a chápanie budúcich priorít v oblasti boja proti terorizmu.

²⁷ Ú. v. EÚ L 58, 24.2.2007, s. 1.